

Analiza danych jakościowych we współczesnej informatologii

Sabina Cisek

Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa

Uniwersytet Jagielloński

sabina.cisek[at]uj.edu.pl

<http://sabinacisek.blogspot.com/>

<http://methodologyphilosophyinfoscience.blogspot.com/>

Konferencja „Nauka o informacji w okresie zmian”,

Warszawa, 15-16 kwietnia 2013

Niniejsze badania mają charakter eksploracyjny

Ich celem jest sprawdzenie

- 1) Czy w informatologii XXI w. prowadzone są badania empiryczne, w których wykorzystuje się istniejące techniki analizy danych jakościowych? Co w szczególności jest przedmiotem takich badań?
- 2) Czy w informatologii XXI w. pojawiła się refleksja teoretyczna na temat analizy danych jakościowych?

Część I

ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH

CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA

CO TO JEST ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH?

- QDA = Qualitative Data Analysis
- Analiza danych jakościowych = iteracyjny (ze sprzężeniem zwrotnym) proces, zespół procedur pozwalający „wydobyć” z jakościowego (bogatego, nieustrukturyzowanego, wielowymiarowego) materiału empirycznego pewne interpretacje, kategorie, prawidłowości, uogólnienia, typologie, wyjaśnienia.
- Analiza danych jakościowych jest związana, rzecz jasna, z metodologią jakościową (*qualitative research*).

DLACZEGO ZAGADNIENIE ANALIZY DANYCH JAKOŚCIOWYCH JEST WAŻNE? 1

- Ze względu na specyfikę metodologii jakościowej (indukcyjność i iteracyjność)
 - W metodologii jakościowej dominuje podejście **indukcyjne**, co oznacza, że materiał empiryczny i sposób jego analizy wpływają nie tylko na wynik oraz jakość badań (jak dzieje się *de facto* w ramach każdej metodologii) – ale również na **ostateczne sformułowanie problemu badawczego i zakresu dociekań**.
 - Na początku badania jakościowego problem jest najczęściej wyrażony roboczo, „na próbę”. Ulega dookreśleniu lub modyfikacji pod wpływem **wyłaniających się w toku analizy** kategorii, nowych aspektów, uogólnień, a te z kolei – wpływają na dobór gromadzonych w dalszym postępowaniu danych. W ten sposób – **na zasadzie sprzężenia zwrotnego** (iteracyjnie) – odkrywamy także **co** stanowi faktyczny problem badawczy.
 - [Rapley 2010, s. 12; Silverman 2010, s. 86, 97, 150, 195]

DLACZEGO ZAGADNIENIE ANALIZY DANYCH JAKOŚCIOWYCH JEST WAŻNE? 2

- Ze względu na wymóg intersubiektywnej sprawdzalności
 - Badania jakościowe, w tym gromadzenie i analiza danych, podobnie jak całe poznanie naukowe, muszą być **intersubiektywnie sprawdzalne**.
 - Ponieważ nie da się powtórzyć np. obserwacji naturalistycznej (bo ludzie się zmienili, kontekst jest inny, badacz się zmienił, więc zapewne jego interakcje z badanymi będą inne itp.), tym ważniejsze staje się pozostawienie **rygorystycznie opisanej ścieżki sprawdzenia** (*audit trial*).
 - Zatem – powinno być jasno powiedziane – w jaki sposób doszliśmy do takich a nie innych stwierdzeń, wniosków, przy użyciu jakich metod, na podstawie jakich danych empirycznych, jak gromadzonych i **analizowanych**, także – jak interakcje między badaczem a badanymi mogły wpłynąć na materiał empiryczny i jego **analizę**.

DLACZEGO ZAGADNIENIE ANALIZY DANYCH JAKOŚCIOWYCH JEST WAŻNE? 3

- Ze względu na istniejące „złe praktyki”
 - Ponieważ zbyt często pieczołowicie, starannie oraz z zachowaniem poprawności metodologicznej gromadzi się materiał empiryczny (dane), a następnie **analizuje się go powierzchownie**, w sposób wyłącznie zdroworozsądkowy, bez świadomości przyjmowanych perspektyw analitycznych, istniejących metod i technik – a w efekcie badanie traci charakter naukowy (anegdotyzm).
 - [Silverman 2010, s. 207, 210, 433; Shenton 2004; Worek i Perek-Białas 2006].

CO KSZTAŁTUJE ANALIZĘ DANYCH JAKOŚCIOWYCH?

- Sposób poznawania świata charakterystyczny dla metodologii jakościowej jako takiej, w tym – **indukcyjność** oraz **iteracyjność** postępowania badawczego
- Specyfika danych jakościowych (albo trafniej – materiału empirycznego)
 - w metodologii jakościowej w ogóle
 - w danym przedsięwzięciu badawczym (typ, źródła etc.)
- Wybrana perspektywa / strategia analityczna
- Cel i problem badań

SPECYFIKA DANYCH JAKOŚCIOWYCH 1

- Materiał empiryczny dotyczy **celowo** (m.in. pod kątem istniejących lub wyłaniających się teorii) dobranych ludzi, przypadków, sytuacji (*theoretical sampling*) (w badaniach jakościowych nie ma próby reprezentatywnej).
- Dane jakościowe to **nie** są wartości zmiennych (jak w podejściu ilościowym), lecz raczej **bogaty, wielowymiarowy materiał empiryczny**, z którego dopiero trzeba ZROBIĆ dane poprzez odpowiednią analizę.

SPECYFIKA DANYCH JAKOŚCIOWYCH 2

- Ze względu na sposób i zakres ingerencji badacza w środowisko badane wyróżniamy:
 - dane **niewywołane** (*naturally occurring data*), „mające źródło w sytuacjach, które pozostają niezależne od interwencji badacza”, np. już istniejące dokumenty albo wpisy na forach;
 - dane **wywołane**, sprowokowane, tj. powstające w wyniku interwencji badacza, w „sztucznych” sytuacjach, „takich jak wywiady, eksperymenty, grupy fokusowe lub kwestionariusze sondażowe” [Silverman 2010, s. 161-162, 434].

SPECYFIKA DANYCH JAKOŚCIOWYCH 3

- Ale –

- Dane są ZAWSZE konstruowane, przynajmniej po części. O tym, co stanowi dane decyduje nie tylko rzeczywistość, ale różne prekonceptualizacje, takie jak problem badawczy, teorie etc. (teza o uteoretyzowaniu obserwacji [Grobler 2008, s. 70-71, 90, 91]).
- „W rzeczywistości w obu przypadkach działania badacza odgrywają podstawową rolę w procesie wytwarzania materiałów i ich przekształcania w <dane>. W obu przypadkach trzeba je przecież odkryć, fizycznie zgromadzić, wybrać te, które zatrzymamy, i odrzucić te, które pominiemy. (...) **Najważniejsza decyzja wiąże się z uznaniem konkretnego zestawu materiałów za zbiór <danych>”** [Rapley 2010, s. 34].

SPECYFIKA DANYCH JAKOŚCIOWYCH 4

- Mamy z reguły do czynienia z ogromną ilością **nieustrukturyzowanego** materiału w postaci:
 - Danych **werbalnych** (werbalno-graficznych) – dokumenty, notatki z obserwacji, notatki terenowe, opowieści, teksty, transkrypcje nagrań audio i wideo, zapisy wywiadów
 - Danych **wizualnych** – filmy (nagrania wideo), fotografie (np. zrobione w trakcie obserwacji), reklamy, znaki uliczne itp. itd. [zob. też Konecki i Chomczyński red. 2012, s. 185-189]
 - Także – w postaci **audio** i **multimedialnej**

SPECYFIKA DANYCH JAKOŚCIOWYCH 5

- TECHNIKI GROMADZENIA / ŹRÓDŁA DANYCH w badaniach jakościowych (właściwie takie same w każdej z jakościowych metod badawczych), czyli – skąd pochodzi materiał empiryczny:
 - **dokumenty** (piśmiennicze i multimedialne), już **istniejące** lub **stworzone** na prośbę badacza, **oficjalne** i **nie** (blogi, dzienniki, listy, ogłoszenia, pamiętniki, regulaminy, serwisy WWW, wideo-pamiętniki, wpisy na forach i portalach społecznościowych, zarządzenia itp.),
 - **fokus** (dyskusja grupowa, zogniskowany wywiad grupowy),
 - **obserwacja** (etnograficzna, uczestnicząca i in.),
 - **wywiad indywidualny** (jakościowy, pogłębiony, narracyjny i in.).
 - [Pickard 2007, s. 249 i in.]

PERSPEKTYWY / STRATEGIE ANALITYCZNE

- Analiza dyskursu, analiza narracyjna
- Metody etnograficzne
- Strategie fenomenologiczne
- Teoria ugruntowana, strategia ciągłego porównywania (*constant comparative analysis*)
- ...
- Odmienne perspektywy analityczne skutkują szukaniem „czegoś innego” w materiale empirycznym.
- [Konecki i Chomczyński red. 2012, s. 179; Pickard 2007, s. 239-249; Rapley 2010; Silverman 2010, s. 79, 195; Thorne 2000]

PRZYKŁADY METOD I TECHNIK ANALIZY DANYCH JAKOŚCIOWYCH

- Analiza dokumentów
- Analiza konwersacyjna (*conversation analysis*)
- Ciągła analiza porównawcza, metoda permanentnego porównywania (*constant comparative analysis*)
- (Semantyczna) analiza treści/zawartości (*content analysis*)
 - Analiza pojęciowa
 - Analiza relacyjna
- Tworzenie map pojęciowych (*concept mapping*)
- [Worek i Perek-Białas 2006 i in.]

CECHY QDA JAKO PROCEDURY BADAWCZEJ 1

- W dociekaniach jakościowych gromadzenie i analiza danych **współwystępują od początku badań**, „przeplatają się” wzajemnie.
 - **Nie** należy odkładać analizy „na koniec”, na etap po zgromadzeniu danych (to błąd metodologiczny). Analiza jest procesem ciągłym.
 - Postępowanie ma charakter iteracyjny (kolejnych przybliżeń, sprzężenia zwrotnego) – zbieramy dane i na bieżąco je analizujemy. **Efekty analizy częściowej** (np. zauważone kategorie, prawidłowości, relacje) sugerują jaki materiał empiryczny ma być zbierany w dalszym postępowaniu („podpowiadają”, że powinniśmy przeprowadzić kolejne – ale już zmodyfikowane – wyszukiwanie w bazie danych, ukierunkowują obserwację następnego dnia, wpływają na sposób prowadzenia kolejnego wywiadu etc.)
 - [Pickard 2007, s. 239, 249; Rapley 2010, s. 217; Silverman 2010, s. 191-193, 194-195]

CECHY QDA JAKO PROCEDURY BADAWCZEJ 2

- Analiza danych jakościowych jest czaso- i pracochołonna, wymaga koncentracji, zwracania uwagi na drobne elementy, szczegóły. Często analizuje się akapit po akapicie, zdanie po zdaniu (np. na podstawie nagrań albo transkrypcji wypowiedzi badanych).
- Rezultaty badań jakościowych z reguły **nie** podlegają kwantyfikacji, czyli analiza **nie** polega na obliczaniu korelacji, robieniu statystyk, wykresów [Pickard 2007, s. 245, 249].

CECHY QDA JAKO PROCEDURY BADAWCZEJ 3

- Wyniki badań jakościowych (generalizacje, hipotezy, kategoryzacje, teorie, typologie, a także – wieloaspektowe opisy jednostkowych „przypadków”) przedstawiamy w postaci:
 - „gęstego opisu” (*thick description*), narracji, opowieści, tekstu, z reguły **obficie cytującego dane empiryczne** (fragmenty notatek, dokumentów, wypowiedzi) oraz szczegółowo prezentującego konteksty, przebieg i założenia badań,
 - mapy pojęć,
 - „bogatego obrazu” (*rich picture*).
 - [Konecki i Chomczyński red., s. 201-206; Pickard 2007, s. 245-249]

TRANSKRYPCJA, KODOWANIE, NOTY

TEORETYCZNE 1

- Zaczynamy gromadzić materiał empiryczny i **jednocześnie** prowadzić jego analizę i selekcję.
 - Na przykład, gdy badacz robi notatki terenowe z obserwacji, to nie tylko utrwała to, co słyszy albo widzi, ale – chcąc nie chcąc – od razu dokonuje wstępnej analizy danych. **Nie istnieje bezstronna obserwacja ani „czyste” dane.**
 - Ponieważ nie da się uchwycić „wszystkiego”, badacz wybiera to, co jest godne zanotowania (w kontekście problemu badawczego, wyłaniających się kategorii etc.).
 - Zobacz też slajd 16 – postępowanie iteracyjne. Wyniki bieżącej analizy danych empirycznych wpływają na sposób oraz kierunki dalszego ich gromadzenia.

TRANSKRYPCJA, KODOWANIE, NOTY TEORETYCZNE 2

- Często pierwszym etapem jest sporządzenie **transkrypcji**, czyli spisanie nagranych rozmów, wywiadów; przekształcenie materiałów audio, multimedialnych, wideo w jakąś formę tekstu (kto i co mówił, w jakim kontekście itp.).
 - Transkrypcja też zawiera w sobie element analizy, zapis jest nieuchronnie selektywny [Rapley 2010, s. 229].

TRANSKRYPCJA, KODOWANIE, NOTY TEORETYCZNE 3

- **Kodowanie**
 - nadawanie etykiet/haseł/tematów pewnym fragmentom danych,
 - potem – poszukiwanie elementów wspólnych oraz grupowanie tychże etykiet w kategorie opisowe,
 - a następnie – „łączenie” kategorii opisowych w kategorie wyższego rzędu – analityczne, a tych z kolei – w typologie albo modele/teorie (gdy jesteśmy w stanie uchwycić wzajemne relacje).
- Kodowanie jest **podstawą** analizy – to ono ma ostatecznie doprowadzić do uchwycenia pewnych prawidłowości, struktur zdarzeń, typów – a nawet – stworzenia teorii.

TRANSKRYPCJA, KODOWANIE, NOTY

TEORETYCZNE 4

- *Coding is the process of combing the data for themes, ideas and categories and then marking similar passages of text with a code label so that they can easily be retrieved at a later stage for further comparison and analysis. Coding the data makes it easier to search the data, to make comparisons and to **identify any patterns** that require further investigation [Gibbs i Taylor 2010].*

TRANSKRYPCJA, KODOWANIE, NOTY

TEORETYCZNE 5

- Dwa podejścia do kodowania
 - A priori
 - Kategorie/kody tworzymy na podstawie istniejących teorii, dotychczasowych badań, akceptowanych wytycznych metodologicznych (jak tzw. paradygmat kodowania) etc. Ale – konieczna jest elastyczność i modyfikacja kategorii/kodów pod wpływem materiału empirycznego.
 - Ugruntowane
 - Kody – etykiety, idee, kategorie, pojęcia, tematy „wyłaniają się” z danych, są na ich podstawie **konstruowane**. NIE WOLNO używać istniejących kategorizacji, ram analitycznych lub teorii, bo to prowadzi do formułowania wniosków opartych na z góry powziętych domysłach i samopotwierdzania się teorii.
 - [Gibbs i Taylor 2010; Konecki i Chomczyński red. 2012, s. 215-218; Pickard 2007, s. 241-245]

TRANSKRYPCJA, KODOWANIE, NOTY

TEORETYCZNE 6

- Co możemy kodować? Jakie aspekty, fragmenty, wymiary danych wyodrębniać i opatrywać osobną etykietą, hasłem, kategorią (kodem)?
 - Działania, zachowania
 - Gdzie i w jakim zakresie badacz wpłynął na zgromadzony materiał (np. w trakcie interakcji z badanymi)
 - Relacje
 - Ograniczenia, uwarunkowania
 - Stany
 - Znaczenia
 - Używane pojęcia, symbole, wartości i sposoby ich wykorzystywania (np. do konstruowania obrazu świata, wytwarzania sensu – *Sense-Making*)
 - ...
 - [Gibbs i Taylor 2010]

TRANSKRYPCJA, KODOWANIE, NOTY TEORETYCZNE 7

- Trzeba uzupełniać na bieżąco listę wszystkich użytych kodów (hasel, kategorii, tematów).
- Gdy mamy gotową kategoryzację, typologię itp. to często poszukujemy „przypadków odchyień”, danych, które „nie pasują” do naszej wizji badanego fragmentu rzeczywistości. Zrozumienie, dlaczego są inne może wiele wniesć do powstającej koncepcji czy modelu.
- Oprócz kodowania należy sporządzać tzw. noty teoretyczne (*memos*).
- Kiedy zakończyć analizę? Gdy dalsze postępowanie nie wnosi już żadnych nowych interpretacji, kategorii, relacji, tematów, właściwości, wymiarów, zagadnień (*data saturation, theoretical saturation*) [Rapley 2010, s. 216-219; Pickard 2007, s. 244]
- [Gibbs i Taylor 2010; Konecki i Chomczyński red. 2012, s. 189-192]

ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH może być wspierana przez SPECJALISTYCZNE OPROGRAMOWANIE

CAQDAS = *COMPUTER ASSISTED QUALITATIVE DATA ANALYSIS SOFTWARE*

- <http://caqdas.pl/>
- <http://qualisresearch.com/>
- <http://researchware.com/>
- <http://www.atlasti.com/index.html>
- <http://www.cdc.gov/hiv/topics/surveillance/resources/software/answr/index.htm>
- <http://www.dedoose.com/>
- <http://www.maxqda.com/>
- <http://www.qsrinternational.com/default.aspx>
- <http://www.surrey.ac.uk/sociology/research/researchcentres/caqdas/index.htm>
- <http://www.transana.org/>

Część II

ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH W INFORMATOLOGII XXI W. – WYBRANE ASPEKTY

MOŻLIWE PYTANIA ZWIĄZANE Z QDA W INFORMATOLOGII

- Czy przedstawiciele nauki o informacji dyskutują na temat analizy danych jakościowych w kontekście przedmiotu i pola badawczego informatologii?
Jak kształtuje się – pod względem ilościowym i merytorycznym – dorobek piśmienniczy w tym zakresie?
- Czy prowadzone są badania empiryczne, w których rzeczywiście wykorzystuje się istniejące techniki analizy danych jakościowych?
Które z tych technik są najczęściej stosowane i dlaczego?
Co w szczególności jest przedmiotem takich badań?
Czy analiza danych jakościowych jest prowadzona rzetelnie, gwarantując intersubiektywną sprawdzalność wyników dociekań?

CZY ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH W OGÓLE WYSTĘPUJE W BADANIACH INFORMATOLOGICZNYCH? 1

- Wyszukiwanie bazach
 - LISTA *Library, Information Science and Technology Abstracts* (EBSCO),
 - SSCI *Social Sciences Citation Index with Abstracts* (Web of Science < Web of Knowledge, Thomson Reuters),
 - w dniach 2013-04-12 do 2013-04-19,
 - z ograniczeniem zasięgu chronologicznego do XXI w., czyli od 2001-01-01 do kwietnia 2013.

CZY ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH W OGÓLE WYSTĘPUJE W BADANIACH INFORMATOLOGICZNYCH? 2

- Wyszukiwanie w bazie LISTA za pomocą wyrażenia
 - „qualitative data analysis” (*advanced search*, wyszukiwanie pełnotekstowe, brak odpowiedniego hasła w tezaurusie, ograniczenie do XXI w.)
- daje w odpowiedzi 21 rezultatów.
- Bez ograniczenia do XXI w. jest 26 wyników, najstarszy z 1988 r.

CZY ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH W OGÓLE WYSTĘPUJE W BADANIACH INFORMATOLOGICZNYCH? 3

- Co ciekawe, wyszukiwanie w bazie LISTA za pomocą deskryptora z tezauryasa
 - DE „QUALITATIVE research”, z ograniczeniem do XXI w.
- przynosi 605 wyników.
- Bez ograniczenia zasięgu chronologicznego jest 611 rezultatów, najstarsza publikacja pochodzi z 1973 r.

CZY ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH W OGÓLE WYSTĘPUJE W BADANIACH INFORMATOLOGICZNYCH? 4

- Wyszukiwanie w bazie SSCI, kategoria Information Science Library Science, za pomocą wyrażenia
Topic=("qualitative data analysis")
Refined by: Web of Science Categories=(INFORMATION SCIENCE LIBRARY SCIENCE)
Timespan=2001-01-01 - 2013-04-14. Databases=SSCI.
- daje w odpowiedzi 18 rezultatów.
- Wyrażenie wyszukiwawcze ze zmienionym tematem (Topic=QDA), reszta taka sama, przynosi 2 rezultaty, nic nowego.
- Takie samo wyrażenie wyszukiwawcze, bez ograniczenia zasięgu chronologicznego (Timespan=All Years), przynosi 23 wyniki, najstarszy z 1992 r.

CZY ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH W OGÓLE WYSTĘPUJE W BADANIACH INFORMATOLOGICZNYCH? 5

- Wyszukiwanie w bazie SSCI, kategoria Information Science Library Science, za pomocą wyrażenia
Topic=("analysis of qualitative data")
Refined by: Web of Science Categories=(INFORMATION SCIENCE LIBRARY SCIENCE)
Timespan=All Years. Databases=SSCI.
bez ograniczenia czasowego
- daje w odpowiedzi 4 publikacje, wszystkie z XXI w. (Żadna z nich nie okazała się przydatna).

CZY ANALIZA DANYCH JAKOŚCIOWYCH W OGÓLE WYSTĘPUJE W BADANIACH INFORMATOLOGICZNYCH? 6

- Wyszukiwanie w bazie SSCI, kategoria Information Science Library Science, za pomocą wyrażenia
 - Topic=("qualitative research")
 - Refined by: Web of Science Categories=(INFORMATION SCIENCE LIBRARY SCIENCE)
 - Timespan=2001-01-01 - 2013-04-14. Databases=SSCI.
- daje w odpowiedzi 200 rezultatów.

BADANIA EMPIRYCZNE Z WYKORZYSTANIEM QDA – PROBLEMATYKA 1

- Cechy i wzorce komunikacji międzyludzkiej online, interakcje, użycie języka [Park 2008]
- Edukacja informacyjna, e-learning [Booth i in. 2009]
- Efekty informacji, reakcje na informację (*information outcomes*) [Kari 2011]
- Emocjonalne reakcje użytkowników na przypadkowe zetknięcie się z wiadomościami online [Yadamsuren i Heinstrom 2011]
- Kryteria oceny serwisów WWW stosowane przez młodych użytkowników [Agosto 2002a; 2000b]

BADANIA EMPIRYCZNE Z WYKORZYSTANIEM QDA – PROBLEMATYKA 2

- Zachowania informacyjne (*information-seeking behaviour*) w kontekście interakcji (*information-retrieval IR interactions*) [Ellis i in., w tym Tom Wilson 2002]
- Zachowania informacyjne przyszłych nauczycieli historii [Tanni, Sormunen i Syvanen 2008]

W badaniach było wykorzystywane specjalistyczne oprogramowanie QDA (Atlas.ti, Ethnograph, NUD*IST Vivo) [Agosto 2002] [Seggern i Young 2003] [Tanni, Sormunen i Syvanen 2008]

REFLEKSJA METODOLOGICZNA NA TEMAT QDA

- Analiza danych jakościowych w badaniach z zakresu INIB [Shenton 2004]
- Jak analizować dane jakościowe pochodzące ze zogniskowanego wywiadu grupowego (fokus), dotyczącego zachowań informacyjnych użytkowników bibliotek, wskazówki postępowania, wykorzystanie specjalistycznego oprogramowania [Seggern i Young 2003]
- QDA jako sprawne narzędzie analizy danych jakościowych niewywołanych, istniejących w Internecie [Romano i in. 2003]

WNIOSKI 1

- QDA łączy się przede wszystkim z badaniem użytkowników informacji, ich potrzeb i zachowań.
- Funkcjonuje w INIB od lat 80/90. XX w., ale większość badań prowadzono w XXI w.
- Ze względu na dużą dysproporcję wyników wyszukiwania za pomocą wyrażen „qualitative data analysis” i „qualitative research” (w bazach LISTA i SSCI)
 - albo badacze prowadzą „porządną” analizę danych jakościowych, ale o tym nie piszą, a posługują się w publikacjach szerszym określeniem „badania jakościowe”,
 - albo indeksowanie w bazach jest dyskusyjne (problem z reprezentacją treści, spójnością, szczegółowością, terminologią),
 - albo – właśnie – analiza danych jakościowych jest prowadzona intuicyjnie, niesystematycznie, zdroworozsądkowo – a nie naukowo, bez świadomości reguł i uwarunkowań metodologicznych [zob. slajd 7 w niniejszej prezentacji].

WNIOSKI 2

- Dla porównania – wniosek z 2004 r.
 - „Although the standing of qualitative inquiry has improved considerably in recent years, one of the major criticism [...] is that research processes undertaken are described in insufficient detail and are not truly transparent. This charge often seems to be levelled at the data analysis phase in particular and it is striking how little attention is given to this area in many reports of qualitative research, whilst strategies for data collection are reported in relative detail” [Shenton 2004, p. 143]

BIBLIOGRAFIA 1

- Cibangu, Sylvain K. (2013). A memo of qualitative research for information science: toward theory construction. *Journal of Documentation*, Vol. 69, No. 2, p. 194-213.
- Gibbs, Graham R.; Taylor, Celia (2010). How and what to code. W: Online QDA Web Site. http://onlineqda.hud.ac.uk/Intro_QDA/how_what_to_code.php
- Grobler, Adam (2008). Metodologia nauk. Kraków: Wydaw. Aureus, Wydaw. Znak.
- Johnson, R. Burke; Christensen, Larry. Educational Research. Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches.
<http://www.southalabama.edu/coe/bset/johnson/index.htm>
- Konecki, Krzysztof T.; Chomczyński, Piotr red. (2012). Słownik socjologii jakościowej. Warszawa: Difin.
- Lewins, Ann; Taylor, Celia and Gibbs, Graham R. (2010). What is Qualitative Data Analysis (QDA)? http://onlineqda.hud.ac.uk/Intro_QDA/what_is_qda.php
- Niedbalski, Jakub; Ślęzak, Izabela (2012). Analiza danych jakościowych przy użyciu programu NVivo a zastosowanie procedur metodologii teorii ugruntowanej. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, T. VIII, nr 1.
http://www.qualitativesociologyreview.org/PL/Volume18/PSJ_8_1_Niedbalski_Slezak.pdf

BIBLIOGRAFIA 2

- Pickard, Alison Jane (2007). *Research Methods in Information*. London: Facet Publishing.
- Rapley, Tim (2010). Analiza konwersacji, dyskursu i dokumentów. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN.
- Shenton, Andrew K. (2004). The analysis of qualitative data in LIS research projects: A possible approach. *Education for Information*, Vol. 22, p. 143-162.
- Silverman, David (2010). Prowadzenie badań jakościowych. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN.
- Taylor-Powell, Ellen; Renner, Marcus (2003). Analyzing Qualitative Data. <http://learningstore.uwex.edu/assets/pdfs/g3658-12.pdf>
- Thorne, Sally (2000). Data analysis in qualitative research. *Evidence-Based Nursing*, Vol. 3, Issue 3. <http://ebn.bmj.com/content/3/3/68.full.html>
- Worek, Barbara; Perek-Białas, Jolanta (2006). Tworzenie map pojęciowych. Jakościowa technika rekonstrukcji procesów kognitywnych. W: Józef Garczarczyk red. Ilościowe i jakościowe metody badania rynku. Pomiar i jego skuteczność. Poznań: Wydaw. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, s. 165-178.

ANALIZOWANE PUBLIKACJE Z ZAKRESU INFORMATOLOGII 1

- Agosto, Dennis E. (2002a). A model of young people's decision-making in using the Web. *Library and Information Science Research*, Vol. 24, Issue 4.
- Agosto, Dennis E. (2002b). Bounded rationality and satisficing in young people's Web-based decision making. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, Vol. 53, No. 1, p. 16-27.
- Booth, Andrew i in. (2009). Applying findings from a systematic review of workplace-based e-learning: implications for health information professionals. *Health Information and Libraries Journal*, Vol. 26, Issue 1, p. 4-21.
- Ellis, David i in. (2002). Information Seeking and Mediated Searching. Part 5 User – Intermediary Interaction. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, Vol. 53, No. 5, p. 883-893.
- Kari, Jarkko (2011). Outcomes of Information: An Analysis of Spiritual Messages. *Open Information Science Journal*, Vol. 3, p. 63-75.

ANALIZOWANE PUBLIKACJE Z ZAKRESU INFORMATOLOGII 2

- Park, Jung-ran (2008). Linguistic Politeness and Face-Work in Computer Mediated Communication, Part 2: An Application of the Theoretical Framework. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, Vol. 59, No. 14, p. 2199-2209.
- Romano, Nicholas C. Jr. i in. (2003). A Methodology for Analyzing Web-Based Qualitative Data. *Journal of Management Information Systems*, Vol. 19, Issue 4, p. 213-246.
- Seggern, Marylin Von; Young, Nancy J. (2003). The focus group method in libraries: issues relating to process and data analysis. *Reference Services Review*, Vol. 31, No. 3, p. 272-284.
- Shenton, Andrew K. (2004). The analysis of qualitative data in LIS research projects: A possible approach. *Education for Information*, Vol. 22, p. 143-162.
- Tanni, Mikko; Sormunen, Eero; Syvanen, Antti (2008). Prospective history teachers' information behaviour in lesson planning. *Information Research*, Vol. 13, Issue 4.
<http://informationr.net/ir/13-4/paper374.html>
- Yadamsuren, Borchuluun; Heinstrom, Jannica (2011). Emotional reactions to incidental exposure to online news. *Information Research*, Vol. 16, Issue 3.
<http://informationr.net/ir/16-3/paper486.hl>

Aneks

METODOLOGIA JAKOŚCIOWA KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA

METODOLOGIA JAKOŚCIOWA – KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA 1

- Ma wiele wariantów.
- Celem jest opis, eksploracja, odkrycie, także – zrozumienie ludzi działających w swoim naturalnym środowisku (najczęściej; czasami dopuszcza się też badanie w warunkach sztucznych, laboratoryjnych), interpretacja ich motywacji, potrzeb, zachowań.
- Badacz i rzeczywistość badana są nierozzerwalnie powiązani, warunkują się wzajemnie – i to DOBRZE, bo tylko dzięki temu badacz jest w stanie zrozumieć badanych (np. wspólny język, kontekst kulturowy).

METODOLOGIA JAKOŚCIOWA – KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA 2

- W badaniach jakościowych z reguły nie stawiamy hipotezy na początku dociekań i liczymy się z tym, że nasze sformułowanie problemu badawczego ma charakter wstępny, „na próbę”.
- „Powstrzymujemy się od formułowania już na wstępie dokładnej definicji przedmiotu badawczego oraz hipotez przeznaczonych do testowania” [Rapley 2012, s. 12]. Nie narzucamy z góry kategorii, zmiennych etc. – to się ma wyłonić z danych.
- Staramy się ograniczyć przyjmowane założenia, chcemy „uczyć się” od badanych, zrozumieć ich punkt widzenia etc. Czyli – staramy się nie przystępować do badania z gotową wizją rzeczywistości, lecz raczej z „otwartym umysłem”.

METODOLOGIA JAKOŚCIOWA – KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA 3

- Preferowane metody: badanie w działaniu (*action research*), etnografia, metoda biograficzna (w tym - metoda dokumentów osobistych), metoda historyczna, metoda *Sense-Making*, metoda teorii ugruntowanej, studium przypadku.
- Więcej na ten temat
 - <http://methodologyphilosophyinfoscience.blogspot.com/2010/04/mixed-methods-research.html>
 - <http://methodologyphilosophyinfoscience.blogspot.com/2009/11/qualitative-methodology-and-research.html>
 - <http://www.slideshare.net/sabinacisek/metodologia-jakosciowa-w-badaniach-wspolczesnej-nauki-o-informacji-7570815>
 - [Rapley 2010, s. 10-12]